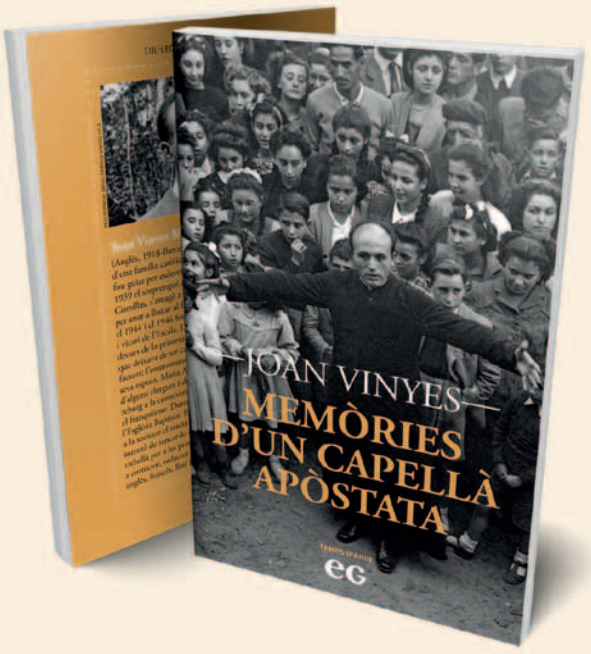
EDITORIAL GAVARRES

Memòries d'un capellà apòstata

AUTOR Joan Vinyes Miralpeix
EDITA Editorial Gavarres
COL·LECCIÓ Temps d'ahir, 2
PÀGINES 296
PREU 20 €
ISBN 978-84-19292-49-0

Joan Vinyes Miralpeix

(Anglès, 1918-Barcelona, 2009) cresqué en el si d'una família catòlica i de ben petit fou guiat per esdevenir capellà. La guerra de 1936-1939 el sorprengué a la Universitat Pontifícia de Comillas, s'amagà a la casa familiar i, en ser cridat per anar a lluitar al front, desertà. Cantà missa el 1944 i el 1946 fou nomenat curat d'Empúries i vicari de l'Escala. L'1 d'octubre de 1950, en el decurs de la primera missa de diumenge, anuncià que deixava de ser catòlic. Hi confluïren diversos factors: l'enamorament de la que després seria la seva esposa, Maria Assumpció Vilà, la hipocresia d'alguns clergues i de la jerarquia eclesiàstica i el rebuig a la connivència de l'Església catòlica amb el franquisme. El nacionalcatolicisme imperant a la societat el tractà de boig i, entre altres accions, intentà de tancar-lo en un manicomi. Vinyes treballà per a les principals editorials del país com a corrector, redactor i traductor.

Memòries d'un capellà apòstata

A mitjan segle XX, en una Girona marcada pel pes del franquisme i per una Església omnipresent, un capellà decideix trencar amb tot allò que havia vertebrat la seva vida. No ho fa des del ressentiment ni des de la frivolitat, sinó empès per una exigència íntima de coherència i fidelitat a la figura de Jesús que havia estimat des de la infantesa.

Memòries d'un capellà apòstata, de Joan Vinyes Miralpeix, és el relat d'aquesta trajectòria singular. Fill d'una família profundament catòlica d'Anglès, educat en una pietat rigorosa i en un ambient marcat pel pes de la tradició, Vinyes recorre un camí que el porta del sacerdoci catòlic al protestantisme i, finalment, a una secularització que el convertí en un dels primers casos públics a la Girona del seu temps. El gest li comportà incomprensions, tensions familiars i una veritable persecució moral.

Aquest volum, curat pel seu fill Josep M. Vinyes Vilà, aplega els escrits personals de l'autor i en reconstrueix el context vital i històric: la guerra, la postguerra, la disciplina eclesiàstica, el debat interior, el matrimoni celebrat tres vegades —protestant, civil i finalment catòlic— i la recerca constant d'un cristianisme viscut amb autenticitat. Més enllà de la crònica religiosa, el llibre és també un fresc de la societat gironina del segle XX: les estructures familiars, el pes del patrimoni, la cultura popular, el paper del clergat i les tensions entre fe, consciència i poder.

MÉS INFORMACIÓ
Jordi Nierga
972 46 29 29 / comunicacio@grupgavarres.cat
www.grupgavarres.cat

Cultura

espectacles

→ **LITERATURA.** PRESENTACIÓ A L'ESCALA

«El meu pare no es va poder explicar en vida i nosaltres hem volgut fer-ho ara»

El llibre 'Memòries d'un capellà apòstata' recull el periple de Joan Vinyes, el capellà de l'Escala que va penjar la sotana per amor

JOAN VINYES. Dirigint el cor Oreig de Mar, de l'Escala, a Sant Martí d'Empúries (1957) JOAN LASSUS

Xevi Bonell | **L'ESCALA**

Sala plena amb gent dempeus. Aquest és l'aspecte que presentava l'Alfolí de la Sal de l'Escala divendres abans de la presentació del llibre *Memòries d'un capellà apòstata*, de Joan Vinyes Miralpeix (Anglès, 1918 – Barcelona, 2099), el segon volum de la col·lecció Temps d'ahir de l'Editorial Gavarres. Un esdeveniment que «tanca un cercle», tal com explica el seu fill i curador de l'obra Josep Maria Vinyes. Una cloenda necessària, «emotiva i de reconeixement». «El meu pare era una persona molt ben valorada i estimada, però va haver de fugir de l'Escala, no es va poder explicar en vida i nosaltres hem volgut explicar el que pensava», afegeix.

Joan Vinyes va arribar a l'Escala el setembre de 1946 amb el títol de rector d'Empúries. Enrere deixava els anys d'estudi, l'època en què va viure amagat a causa de la Guerra Civil, el seu pas cap a França i el retorn al país. Al municipi empordanès va ser on «van començar seriosament els seus dubtes. S'adona que està sol i no entén que l'església l'obligui a estar en aquesta situació», explica Vinyes. Allà coneix Maria Assumpció Vilà Comes (l'Escala, 1924 – Barcelona, 1988), la dona de la seva vida. Encoratjat, decideix penjar la sotana i acabar amb un «jo no havia pas fet el jurament a Déu, sinó a l'Església», recull el volum.

Una decisió controvertida en aquella època en què la hipocresia de l'Església «permetia» la vida en comú amb una «majordoma». Joan Vinyes va lluitar perquè la seva situació es fes pública, una decisió que va generar molta controvèrsia i dificultats provinents de diferents àmbits, fins i tot del seu pare. «El meu avi és la persona que més el va marcar, el va intentar convèncer de totes les maneres hagudes i per haver», apunta el curador del text, que afegeix: «però en el fons el meu pare estimava l'avi, i l'avi Ramon estimava el seu fill Joan. El meu pare això no ho va posar mai en dubte».

Joan Vinyes no es va deixar convencer pels cants de sirena de l'Església, que cercava el seu retorn, tampoc sucumbí a les pressions que van intentar etiquetar-lo de boig, ni als problemes econòmics, atès que «en aquells temps la postura protestant no estava ben vista». El capellà apòstata es va casar fins a tres vegades amb la mateixa dona. La seva història va ser citada per la BBC i els seus ideals queden intactes en aquest volum que finalitza amb un recull d'imatges de l'arxiu familiar i de l'arxiu històric de l'Escala, així com de tres poemes de Joan Vinyes dedicats al seu amor. ■

→ LLIBERTAT
L'OBRA REVELA UNA TRAJECTÒRIA MARCADA PER LA RUPTURA AMB L'ESGLÉSIA

→ PRIMERA PERSONA
EL TEXT S'EXTREU D'ESCRITS, DIETARIS, IMATGES I MATERIAL DEL MATEIX JOAN VINYES

SINOPSI

'MEMÒRIES D'UN CAPELLÀ APÒSTATA'

En una societat on imperava el franquisme, amb una Església omnipresent, un capellà decideix trencar amb tot per fidelitat a la seva consciència. *Memòries d'un capellà apòstata*, de Joan Vinyes Miralpeix, ressegueix aquest itinerari insòlit: del sacerdoci al protestantisme i, finalment, a la secularització. Lluny del ressentiment, el seu és un gest de coherència que li comporta incomprensions i una dura persecució moral. A cura de Josep M. Vinyes Vilà, el volum reconstrueix també un temps i un país, i esdevé un testimoni colpidor sobre les tensions entre fe, consciència i poder. ■

MEMÒRIA HISTÒRICA

El primer capellà apòstata de la Girona del franquisme

Joan Vinyes va renunciar des del púlpit de l'església de l'Escala

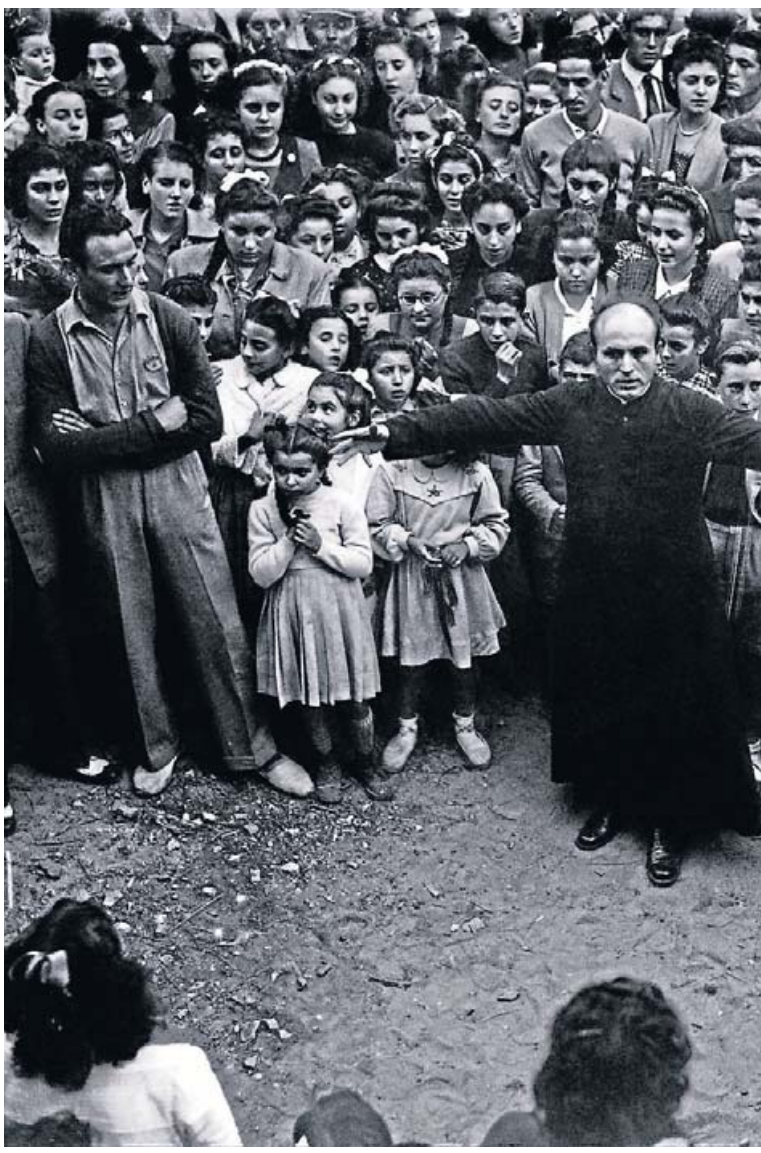
GERARD BAGUÉ
GIRONA

Joan Vinyes Miralpeix (Anglès, 1918 - Barcelona, 2009) no va poder resistir gaire temps la hipocresia de la vida sacerdotal, la submissió total de l'Església al franquisme ni el celibat (només aparent) que li imposava la seva condició de capellà. Totes aquestes contradiccions, i algunes més, van confluir a la seva darrera missa, el diumenge 1 d'octubre del 1950, quan des del púlpit de l'església de l'Escala va anunciar als seus astorats feligresos que deixava de ser capellà. Va ser el primer cas d'apostasia en la Girona del franquisme, que va intentar per tots els mitjans reconduir-lo al si de l'Església, fins i tot a través de conxorxes institucionals per fer-lo passar per boig i tancar-lo en un manicomi. "En temps del nacionalcatolicisme era un acte de rebel·lió total i no el podien tolerar, per això van considerar que només podia ser boig", explica Josep Maria Vinyes i Vilà, que ha tingut cura de les memòries escrites pel seu pare.

Joan Vinyes va patir l'educació d'un pare integrista catòlic que el va anar encaminant cap al seminari sense tenir una veritable vocació. La duríssima i sorprenent trajectòria vital l'explica amb precisa i descarnada prosa el mateix protagonista a *Memòries d'un capellà apòstata* (Editorial Gavarres), fruit d'escrits molt diversos que el seu fill Josep Maria Vinyes, psicòleg i antic editor d'Enciclopèdia Catalana, ha reunit en un volum de gairebé 300 planes que barreja amb encert la memòria personal amb la col·lectiva. La infantesa del futur capellà va quedar marcada per la mort de la mare, d'un embaràs ectòpic, quan ell només tenia 10 mesos. La rigidesa familiar s'exemplificava en una gràfica on diàriament s'apuntaven les bones accions i les faltes comeses pels dos germans. Les faltes sempre guanyaven i comportaven càstigs: al germà, la prohibició de beure vi, i a ell, l'obligació de beure aigua calenta als àpats. Tenien barrat l'accés al futbol i el cinema i "el sexe era una cosa dolenta, horrible, i la sola mirada del penis era d'una gravetat absoluta". Amb onze anys internen els dos germans al seminari col·legi del Collell, "una gàbia on absolutament tot estava ideat per domar la voluntat dels infants". Al Collell va iniciar una carrera sacerdotal que continuaria a la Universitat Pontifícia de Comillas, on també va descobrir l'animadversió de molts castellans: "A tots els castellanoparlants els molestava sentir parlar català, encara que la conversa fos estrictament mantinguda entre els dos interlocutors".

Un any en un amagatall

L'esclat de la Guerra Civil l'obliga a desertar quan els criden a files. "Cap dels dos germans no podíem anar a lluitar al costat dels enemics de la religió". Per això van passar més d'un any en un amagatall d'un metre i mig per dos metres. En sortien sigil·losament per pujar cent vegades al dia a una torre de la casa que feia deu metres d'alçària per estar preparats físicament per a un hipotètic pas clandestí de la frontera, cosa que van fer –"N'estàvem tips, d'amagar-nos com conillets"– l'octubre del 38. Quan Joan Vinyes aconsegueix pas-

ARXIU HISTÒRIC DE L'ESCALA. AUTOR JOAN LASSUS

Mossèn Joan Vinyes dirigint el cor Oreig de Mar, de l'Escala, a Sant Martí d'Empúries l'any 1949.

sar a l'Espanya franquista descobreix que "la repressió de les esquerres a la zona nacional havia estat tan dura, per no dir més, que aquella de la qual havia estat testimoni, i que, a més, havia estat perpetrada no pas per incontrolats sinó per la gent d'ordre". També s'adona que "els capellans s'havien convertit en majordoms dels interessos franquistes". Escriu: "Franco necessitava l'Església i l'Església tenia necessitat de Franco". Tot i que com a exseminarista li havien promès que no el farien anar al front, només els va salvar una colitis aguda. Vinyes no va voler rebaixar-se, ni en el grau més baix de caporal, a participar en l'exèrcit, ja que "estava impregnat d'odi a la disciplina casernària".

La hipocresia sacerdotal

A la postguerra, de seguida que és ordenat s'adona de la hipocresia que governava els actes de la majoria dels sacerdots: "L'Església no ignora les múltiples, les constants, les deplorables infraccions de la disciplina celibatària en què incorren els seus ministres; prefereix la hipocresia a la sinceritat". I conclou: "L'Església no era una mare: era una madrastra despòtica i cruel envers els fills de Déu". Fins i tot acudeix al bisbe per denunciar un capellà que s'havia abraonat sobre una dona cridada a la sagristia. "La reacció episcopal a la meva denúncia denotava que sa excel·lència estava preparada per escoltar acusacions molt més gruixudes contra dignataris més importants", assegura.

Destinat a l'Escala com a rector d'Empúries, dirigeix el cor l'Oreig de Mar, que despectivament era anomenat pels integristes de la vila com "el cor dels comunistes". Allà hi coneix Maria Assumpció Vilà Comas (l'Escala, 1924 - Barcelona, 1988), de la qual s'enamora perdudament. "Sense el seu suport i sense la seva enteresa i el seu coratge, jo no m'hauria vist amb cor de dir adeu a trenta anys marcats des dels seus inicis per la més absoluta submissió a l'autoritat eclesiàstica –reconeix–. Jo era un ésser incomplet, com a individu i com a sacerdot", conclou.

Trencar amb contundència

El fill de Joan Vinyes, que un cop jubilat va començar a llegir amb calma el llegat literari del seu progenitor, creu que el seu pare no es va veure amb cor d'explicar a la família moltes coses. "Va haver d'agafar molta força per poder rebatre intel·lectualment i emocionalment la pressió que rebria i sabia que havia de ser molt contundent per poder trencar –reconeix–. El fet de fer-ho públic en plena missa era una demostració que n'estava convençut, i fins i tot va voler aixecarne acta notarial", explica el fill. El notari de l'Escala, però, "es feu enrere al·legant que un notari no podia donar fe d'actes indecorosos o immorals", escriu a les memòries. També va enviar una carta al bisbe Cartañà on li deia coses com aquestes: "En una paraula: he perdut la fe en la meva condició de sacerdot i de catòlic", o bé "li prego que s'abstingui de tota temptativa de reconciliació que qualifico des d'ara d'infructuosa".

A Lorda i al psiquiatra

Ni l'estament eclesiàstic ni el seu pare es van donar per vençuts i van enviar-lo a exercicis espirituals amb els jesuïtes, a estades a Montserrat, a Mallorca i a Lorda, i a consulta de metges psiquiatres. A les memòries hi apareixen episodis delirants, com quan un eminent especialista en malalties mentals li diagnostica un odi sincer al pare, a qui ataca a través de la religió per una síndrome d'Èdip. O una darrera conxorxa per tancar-lo al frenopàtic amb l'aquiescència del bisbe de Girona i el president de la Diputació de Barcelona. Ja abans havia escapat d'un frenopàtic on volien que es quedés uns dies en observació i on ell temia que pretenien fer-lo tornar boig de debò: "El bloc paternofamiliareclesiasticopolític, no pas imaginari sinó ben perceptible, podria presentar-me com a paradigma de la paranoia que m'havia impel·lit a fer la bestiesa que vaig fer".

Joan Vinyes va ser uns anys membre de l'Església baptista i després va tornar al catolicisme. Va treballar com a corrector, traductor i redactor per a les principals editorials del país. La prova d'amor cap a la seva dona és que s'hi va casar tres cops: per l'Església baptista, pel civil i per l'Església catòlica. ▬

Novetat editorial

El cas de Joan Vinyes és històric. No només va ser el primer cas de secularització a la Girona del franquisme, sinó que va deixar els hàbits per amor i per casar-se amb l'escalenca Maria Assumpció Vilà. Aquell acte honest i valent es va mostrar com un fet terrible. Ara, després de dècades de silenci, aquesta història surt a la llum al llibre *Memòries d'un capellà apòstata*

Penjar els hàbits per un gran amor

CRISTINA VILÀ BARTIS
L'Escala

L'1 d'octubre de l'any 1950, a Joan Vinyes Miralpeix (Anglès, 1918-Barcelona, 2009) li devia quedar gravat a la memòria amb foc. Va ser el dia que, en el decurs de la primera missa de diumenge, a les set del matí, va compartir amb els feligresos presents a l'església de Sant Pere de l'Escala, on exercia de capellà, «la veritat»: deixava el ministeri sacerdotal. Més tard, se sabria que ho feia per amor -s'havia enamorat d'una component de la coral parroquial Oreig de Mar, l'escalenca Maria Assumpció Vilà (1924-1988), amb qui acabaria casant-se-, però també per desencís amb l'Església catòlica. La notícia va córrer com la pólvora i va ser l'inici d'un calvari per a la parella, que es va veure obligada a marxar de l'Escala i refugiar-se a l'anònima Barcelona, on Vinyes, gràcies a la seva culta formació, treballaria per diferents editorials com a corrector, redactor i traductor. Aquesta història, marcada per la moral de l'època, va traspassar fronteres i se'n va fer ressò, fins i tot, la cadena britànica BBC. Ara, els seus fills Joan, Ramon i Josep Maria, han volgut retre homenatge als pares recuperant aquelles vivències a través de la veu del mateix Joan Vinyes, qui va deixar per escrit la seva evolució personal i religiosa. El llibre, titulat *Memòries d'un capellà apòstata* i publicat per Gavarres dins la col·lecció «Temps d'ahir», es va presentar fa poc a l'Alfolí de la Sal de l'Escala, un acte col·lectiu de restitució del tot necessari.

L'editor Àngel Madrià era conscient de la significació d'aquella primera presentació, que només es podia fer a l'Escala, i va agrair, d'entrada, a la família «la valentia, gosadia i voluntat de fer pública aquesta història tan dura i compartir-la». La situació, confirmà Madrià, «va sacsejar d'una manera terrible l'estructura de l'Església catòlica a Catalunya», que va buscar treure-li importància al fet. L'editor va assegurar que ell, personalment, encara no s'explicava com Vinyes havia decidit fer-ho públic, no amagar-se'n, si era prou conscient de la repercussió que tindria. De fet, va ser el mateix notari de l'Escala qui li ho va aconsellar. Josep Maria Vinyes Vilà, un dels fills i curador de l'edició, tenia clara la resposta: «L'amor. Crec que va ser molt valent, però una mica ingenu, perquè pensava que l'Església l'ajudaria». Va ser tot el contrari i, fins i tot, «van passar penúries».

Joan Lassús/Arxiu Històric de l'Escala

Mossèn Joan Vinyes dirigint el cor Oreig de Mar, de l'Escala, a Sant Martí d'Empúries, l'any 1949.

Jordi Gallegos, Lurdes Boix, Josep Maria Vinyes i Àngel Madrià.

Josep Maria Vinyes, molt emocionat, va assegurar que el seu pare, en els escrits que va deixar i que ell ha revisat amb molta cura -alguns sota pseudònim- «parla de la seva vida sense ànim de revenja i amb un text preciós. Ell va conèixer i viure situacions excepcionals i el text és molt ric i permet moltes lectures». En va donar fe llegint tres fragments «fonamentals» que donaven claus sobre els motius que el van dur a deixar el sacerdoci. Els tres fragments estaven vinculats al pas del pare per l'Escala, poble on va arribar l'any 1946 amb el títol de rector d'Empúries, el més jove de la diòcesi, tot i quedar sota el control del rector mossèn Joan Roura. Abans d'instal·lar-se a l'Escala, Joan Vinyes havia viscut moments molt durs. L'esclat de la Guerra Civil Espanyola el va sorprendre essent un aspirant de capellà a la Universitat Pontifícia de Comillas, es va amagar a la casa familiar, a can Peix, i, quan va ser cridat per anar a lluitar, va desertar. Tot i això, va viure matances de capellans a mans d'ambdós bàndols.

JOAN VINYES

«MEMÒRIES D'UN CAPELLÀ APÒSTATA»

Gavarres | 296 pàgs | 20 euros

El primer fragment llegit pel seu fill, que dona arguments al pas que va fer, era molt significatiu i evocava la intensa activitat social i cultural de mossèn Vinyes a l'Escala, però també la immensa soledat que patia «enyorant la vida de la gent normal (...) acompanyats de família i fills». Els capellans, afegia, «eren els éssers més mísers del nostre temps perquè ni arribaven a tenir aquella companyia a la qual ni els més dissortats estan mancats». El seu fill Josep Maria argumentava que el pare havia quedat orfe als dos anys i que havia tingut «una infantesa bastant dura». A més, als onze anys va anar intern al seminari col·legi de Santa Maria del Collell, on va estudiar filosofia i música. «La manca d'un afecte va marcar molt el seu caràcter», confirmà. Cal dir, a més, que ell no volia ser capellà, li ho va imposar la família. Era el segon fill i el seu pare era metge.

Defugir la hipocresia

El cas de mossèn Joan Vinyes va ressonar durant molt temps entre la societat escalenca. Tant que, fins i tot, com va recordar l'historiador i president de l'Agrupació Avi Xaxu, Jordi Gallegos, «les males llengües» van fer córrer una dita «de gran cruesa» que encara avui ell recorda: «En el poble de l'Escala, hi ha una tal Vilà que amb el seu aire diabòlic ha fet sortir dels hàbits un pobre capellà». Rere aquesta dita malintencionada, hi havia tota una altra realitat que aquestes memòries desvelen. Quan Joan Vinyes va penjar els hàbits, va rebre pressions perquè tornés a ser capellà. El seu fill, Josep Maria Vinyes

Arxiu família Vinyes Vilà

Casament de Maria Assumpció Vilà i Joan Vinyes, l'any 1952.

Arxiu família Vinyes Vilà

Presentació a l'església de Ramon i Josep Maria, fills bessons de la parella, l'any 1957.

va explicar que «un dels arguments que més van fer servir, per part de la mateixa Església, que el més normal era tenir una amistançada i que no havia de renunciar al sacerdoci». Amb això, Vinyes estava absolutament en desacord. Per a ell, Maria Assumpció va ser la llum de la seva vida. «Sense ella, el seu suport, la seva enteresa i coratge jo no m'hauria vist mai en cor de dir adéu a trenta anys marcats, des dels seus inicis, per la més absoluta submissió a l'autoritat de l'Església. Sense la Maria Assumpció m'hauria deixat arrossegar pel procés de desencís de les estructures eclesiàstiques i m'hauria abandonat a la vulgaritat d'una conducta hipòcrita. Si jo no em veia capaç de mantenir-me cèlibe, no podia prescindir de dona, podia presentar-la com la meva germana o la meva majordoma». En el text, Joan Vinyes reconeix que «la vaig estimar de tot cor i ella em va estimar amb totes les seves forces, i fou aquesta unió sentimental la que va decidir el canvi de la meva existència. Una dona que estimes de veritat no la pots convertir en una barjaula».

Una Església universal

Segons Josep Maria Vinyes, el seu pare «va patir persecució». L'intent de frenar-ho, que es va demostrar inútil, va ser casant-se amb Maria Assumpció per l'església protestant que, aleshores, no estava prohibida i era tolerada. Tot i que el casament no tenia validesa el servia per «confirmar el seu compromís». Així, quan Joan Vinyes renuncia a la fe catòlica, troba refugi durant uns anys a l'Església Baptista. Més tard, va decidir tornar al catolicisme tot i que «ell creia en una altra Església no tan jerarquitzada, natural i més centrada en Jesús, una Església on tinguessin cabuda tots els cristians, també els jueus i, fins i tot, els musulmans; ell creia en una església universal», assegurà Josep Maria Vinyes qui, tant ell com els seus germans, es van assabentar del passat com a capellà del seu pare per casualitat mirant un àlbum de fotografies que els pares tenien guardat a la prestatgeria més alta. «Jo mai vaig dir-ho a ningú de manera natural fins que vaig ser gran, em feia cosa», assegurà Josep Maria Vinyes qui, fins i tot, fins que no va tenir deu anys no va saber que no estaven batejats. Els pares els van donar a triar i els van batejar: «Què havíem de fer en aquella època, no teníem alternativa».

«Sense ella, jo no m'hauria vist en cor de dir adéu a trenta anys de submissió»

«Una dona que estimes de veritat no la pots convertir en una barjaula»

M. Assumpció, la culpable

Durant la presentació, l'arxivera i historiadora Lurdes Boix va descriure el llibre com a «valent i sincer, amb reflexions d'una persona que s'interroga sobre la vida». Va destacar la qualitat i didàctica del text. A parer seu, «hauria d'estar a les escoles perquè els joves entenguin què representava una dictadura en el seu punt àlgid i l'Espanya de la postguerra». Boix va reconèixer haver gaudit amb la lectura, sobretot els passatges escalencs com quan afirmava que l'Escala li «semblava la vila més democràtica de totes les que havia conegut». En aquest sentit, tenia amics comunistes. Durant la seva intervenció, Boix va recuperar testimonis de gent que l'havia conegut i tractat com Dolors Poch qui va fer la catequesi amb mossèn Vinyes. Va ser quan tenia deu anys que va tenir lloc l'episodi ara recordat. Poch va recordar a mossèn Vinyes com «la llum dins del que vivíem, amb tot d'activitats i excursions, un home obert a tot». La historiadora no va amagar que a l'Escala li van fer «boicot a Maria Assumpció deixant-la de saludar, girant-li la cara i culpant-la de tot». Segons Boix, «no es va entendre l'acte, fora dels amics i la bona gent; van veure-ho com una cosa dolenta».

Per la seva part, Jordi Gallegos va descriure l'episodi com «traumàtic» i encara pendent «de tancar» a l'Escala. Per a ell, allò que va «propiciar l'amor» entre Joan Vinyes i Maria Assumpció Vilà va ser la música. També va recordar que l'apostasia de Vinyes no va ser l'única a l'Escala. Una altra va arribar molts anys després, però la «repercussió va ser completament diferent». Segons ell, les memòries «mostren un Joan inquiet, radical, conseqüent, a la recerca d'una autenticitat, una fidelitat a la figura de Jesús, tant a l'Església catòlica com en el protestantisme». Però també serveixen per «fer justícia» als dos protagonistes de la història.■

Diari de Girona

DILLUNS,
13 D'ABRIL
DE 2026

RECICLEU-ME

Passeig General Mendoza, 2. 17002 Girona | www.diaridegirona.cat
Diari de Girona, SA. Girona. Prohibida tota reproducció als efectes de l'article 32,1, paràgraf segon de la LPI. Aquesta publicació no pot ser reproduïda ni totalment ni parcialment, ni registrada en, o transmesa per cap tipus de forma o mitjà, sense el permís per escrit de la direcció.

CONTRACORRENT

ALBERT SOLER

Josep M. Vinyes

CURADOR DE LES MEMÒRIES DEL SEU PARE CAPELLÀ

«El meu pare era el capellà i la meva mare cantava a la coral»

DdG

A *Memòries d'un capellà apòstata*, Joan Vinyes (Anglès, 1918 - Barcelona, 2009) relata la seva vida, la d'un religiós que va exercir sobretot a l'Escala i que un bon dia va penjar els hàbits i va formar una família. Un dels tres fills d'aquell matrimoni, Josep Maria, és qui, a partir de l'extensa biblioteca, documents, cartes i altres escrits que els va llegar, ha elaborat el llibre de memòries que presentarà a Anglès el 9 de juliol i que ja va presentar a l'Escala a final de març.

— Quan de petit li preguntaven a què es dedicava el seu pare, responia que era capellà?
— No, perquè quan nosaltres vam descobrir que el pare havia estat capellà, ens va dir que no ho diguéssim a ningú. Nosaltres només sabíem que no estàvem batejats i que no havíem fet la comunió.

— Ho van descobrir vostès, els tres germans? De quina manera?
— El meu germà bessó un dia es va enfilar a l'últim prestatge de la biblioteca que teníem a casa, i va agafar uns àlbums de fotografies. Allà hi va veure un senyor vestit amb sotana que s'assemblava al pare. I li va preguntar a la mare qui era aquell senyor. La meva mare, doncs, va començar a dir «Ai, Joan! Ai, Joan!» al pare, i ens van explicar la veritat. Aquell senyor era ell.

— No volia dir-ho perquè se n'avergonyia?
— No, no, suposo que per no donar gaires explicacions. A mi també m'ha costat molt anar-ho dient a la gent. Quan era algú amb qui tenia confiança, els ho deia, però si no, no. El meu pare ho mantenia en l'esfera privada. No se n'amagava, però preferia no dir-ho i evitar donar explicacions.

— Com era la vida de família a casa d'un excapellà?
— Totalment normal i corrent. Els fets que van passar amb el meu pare van ser abans que jo nasqués. El meu pare feia una vida normal d'un redactor i traductor d'editorial. L'únic que nosaltres podíem notar és que no fèiem una vida com els altres catòlics. Durant un temps vam seguir el protestantisme a les esglésies evangèliques, però no anàvem a missa ni participàvem en altres actes. Era tot normal.

— A més de deixar el sacerdoci, no volia que s'apliqués res de la religió a la família?
— El meu pare va tallar amb l'Església catòlica. Pensi que això va passar en època preconciliar, quan no hi havia manera de deixar el catolicisme, i menys a l'estat espanyol. Va ser a partir del Concili Vaticà II del 1962-65, que l'església va ser més permissiva amb la secularització dels capellans. El meu pare fins i tot va patir perquè el fet de deixar-ho no fos entès. Li hauria agradat deixar-ho d'una manera natural, però va veure que era impossible.

— Què va decidir fer?
— Va optar per fer un trencament, com un cop de puny a la taula i dir prou. Així quedaria públic i notori que renunciava al catolicisme i que en paral·lel s'acollia a l'Església evangèlica, que en aquell moment era molt més oberta i li permetia mantenir una vida de casat amb la meva mare.

— Com va ser el cop de puny?
— Dir-ho a missa, a l'Escala.

— No fotem!
— Sí, sí. El meu pare primer va voler fer un acte notarial privat amb el notari de l'Escala, però aquest li va dir que ell no podia certificar coses que anessin contra la moral. I llavors el meu pare va pensar com podia fer que allò fos un acte realment oficial i vist. L'únic que se li va acudir és fer-ho públic. Així que va decidir fer una proclamació pública d'apostasia a l'església de l'Escala.

— Els feligresos devien quedar acollonits.
— Van quedar parats, però a més a més em sembla que alguns ni ho van arribar a entendre (riu). Crec que va ser una cosa tan insòlita que la gent no se'n va fer prou càrrec.

— Devien pensar que era una paràbola. Els capellans, ja se sap, parlen rar...
— El cas és que la missa no es va arribar a fer. No va ni començar, va ser el primer que va dir. Va quedar penjat, aquella missa.

— Va ser només per amor, que va deixar el sacerdoci?
— Es van reunir moltes causes. El fet que s'enamorés va ser el pas definitiu per a fer aquest trencament. Ara bé, també és cert que el meu pare va quedar desenganyat del paper de l'Església durant el franquisme. Pel que fa al tema de la sexualitat i de l'amor, ell entenia que l'Església tenia un punt d'hipocresia. O més aviat, força hipocresia. En el llibre s'explica que hi havia molts capellans que s'havien compromès a seguir el vot de castedat o de celibat, i no ho complien. El meu pare va dir «jo no ho puc acceptar. Jo, si estimo una dona, l'estimo, i vull que tothom ho sàpiga, i vull viure així, en parella». I tot això el va portar a deixar l'Església. No estava a gust amb aquesta Església catòlica - estem parlant d'una Església molt concreta, en un període de temps molt determinat - i comença a interessar-se pels protestants, quina Església protestant seria la que més se li ajustaria, i decideix fer el pas.

— Una xafarderia, ja em perdonarà: com va conèixer la que seria la seva esposa?
— El meu pare feia moltes activitats a l'Escala, el poble on era el capellà. Va tenir una vida cultural força intensa. Una de les activitats era dirigir la coral que es va crear en aquell moment, Oreig de Mar. La meva mare era una cantaire de la coral, i en fi, de mica en mica, d'assaig en assaig, etcètera, es va crear un vincle, i es van enamorar.

— Com vivia la relació de l'Església amb el franquisme?
— L'Església i el franquisme anaven de bracet, no hi havia una separació. El meu pare, a Girona, va veure com en Franco entrava sota pal·li a la catedral. Això el va remoure, el va remoure molt, ell considerava que això no podia ser. De mica en mica, el meu pare s'anava assabentant de coses que no li agradaven. Era fill d'una família molt catòlica, però també era una família catalanista. Un referent del pare eren el Carrasco i Formiguera. El pare deia: com a catòlic, jo no era bon català. I com a català, jo no era bon espanyol. Aquesta és una reflexió molt de l'època de la guerra.

— I després de la guerra?
— La represa de la normalitat després de la guerra va ser dura, i va conèixer les situacions dels presos, va saber de certes revenges, etcètera, tot de coses que no l'acabaven de satisfer. Ell pensava que l'Església havia de ser més neutral i més implicada amb els presos i amb tothom. Per ell, els cristians havien de ser així.

— Quina va ser la reacció del poder quan el seu pare va anunciar que deixava l'Església?
— Van intentar que se'l declarés boig i internar-lo en un manicomi.

— Déu n'hi do.
— Quan el qual el meu pare va fer el pas, els elements més integristes de l'Església van considerar que era un acte mancat de raciocini. El meu pare va prendre la decisió totalment conscient del que feia, però els elements més integristes insistien que s'havia tornat boig. Llavors, durant una llarga temporada el van obligar a fer proves, anar al psiquiatre.... Al final, es va saber que fins i tot hi havia una conxorxa per internar-lo en un manicomi. El que no sabem és si pretenien tancar-lo de per vida o simplement fer-li un reciclatge espiritual. El fet és que s'estava orquestrant internar-lo. Per això va donar un cop de força dient que plegava i que ho feia conscientment. En una carta dirigida al bisbe Cartañà, li deia que era un acte totalment conscient i que s'abstinguessin de dur a terme repressions o d'intentar convèncer-lo.

— Està orgullós de ser fill d'un capellà?
— No, jo estic orgullós del que va fer, d'aquest acte de valentia. I ja que ell no es va poder explicar en vida, els fills hem decidit fer-ho. ■

Amb el suport de Generalitat de Catalunya

60413
8 420565 310017

Josep Maria Vinyes Vilà

Joan Vinyes Miralpeix

El capellà de l'Escala que el 1950 abandonà el sacerdoci

El diumenge 1 d'octubre de 1950 mossèn Joan Vinyes Miralpeix (Anglès, 1918-Barcelona, 2009) des del púlpit de l'església de Sant Pere de l'Escala va anunciar als feligresos que deixava de ser capellà. La notícia va córrer com la pólvora per totes les comarques gironines.

Casament evangèlic de Joan i Maria Assumpció (26/gener/1952): Anna Vilà, Joan Vinyes, Josep Busquets, M. Assumpció Vilà i Josep M. Vilà. Foto: arxiu de l'autor.

Mossèn Joan Vinyes va arribar a l'Escala a finals de l'estiu de 1946 com a rector d'Empúries i vicari de l'Escala. Era el rector més jove de la diòcesi. Joan Vinyes anava a parar a un poble que segons sectors clericals del bisbat tenia la fama de menjacapellans per un afer que va esdevenir-se durant la República. Una cosa que conferia una nota peculiar a la població era la presència d'un nucli reduït de protestants. Un altre detall important per al poble era que en temps de guerra el comitè s'havia comportat correctament amb l'antic rector, mossèn Carles Costa Albert. En general, la gent de l'Escala era oberta i donava mostra d'una independència de criteri que moltes persones amb una formació més àmplia haurien envejat per a si mateixes.

Un dia el van venir a trobar els components d'un grup de cantaires a fer una exhibició de les seves facultats i per invitar-lo a que es fes càrrec dels assaigs i de la direcció d'un cor o d'una coral els components de la qual ells es comprometien de reunir. És així com va constituir-se el cor "Oreig de Mar". L'agrupació, despectivament, fou denominada per certs integristes de la vila "el cor dels comunistes", ja que els caps de corda eren antics membres del comitè.

Joan encara va participar en una altra activitat, la de participar a la junta del club de futbol, fins que el bisbe Cartañà li ho va prohibir.

El temps de Joan Vinyes estava ocupat, a més de les pròpies del seu càrrec, per les classes de llatí i de grec donades als nois de la població els matins dels dies feiners i per les activitats culturals realitzades per les vesprades. Malgrat tot, encara li sobrava temps per avorrir-se i per enyorar la vida de la gent normal. En paraules de Vinyes: "Els capellans, vaig començar de comprendre-ho, eren els éssers més mísers del nostre temps, perquè ni arribaven a tenir aquella companya de la qual ni els més dissortats estan mancats". I afegeix "Quan jo baixava del cotxe de línia després d'una sortida i veia amb quina sol·licitud eren rebuts pels seus familiars els components d'una família normal el cor se m'encongia". En aquest punt, és important destacar que Joan Vinyes no va gaudir prou de l'amor maternal car va perdre la mare quan encara no tenia un any, que l'educació rebuda per part del seu pare va ser molt rígida i que als onze anys va ser internat al Collell per a iniciar els estudis de capellà.

Fou aleshores quan Maria Assumpció Vilà Comas (l'Escala, 1924–Barcelona, 1988), filla del compositor escalenc Josep Maria Vilà Saliner, va entrar en la vida de Joan Vinyes. Amb paraules de Joan "Ella era una component del cor parroquial, i la freqüència de les trobades va ésser el desencadenant d'allò que pocs capellans coneixen i que s'anomena amor. Jo la vaig estimar de tot cor i ella em va estimar amb totes les seves forces. Aquell petó tan generosament correspost per la Maria Assumpció segellava una relació que només podria acabar-se amb la mort. Altrament, la consciència m'acusava d'ésser infidel al jurament fet com a pas previ a la recepció dels ordes majors. Calia esbrinar si l'Església era l'única dipositària de la veritat cristiana, l'única nau de salvació...".

La parella no ho tingué fàcil per engegar una nova vida. El bloc paterno-familiar-eclesiàstico-polític, aleshores de natura nacional-catolicista, no podia tolerar un acte tan greu, que només podia ser atribuït a una conspiració marxista-judeo-maçònica o al fet que Joan estigués boig. De primer intentà que Joan –a debades– reconsiderés la seva decisió i, després, que sense abandonar el sacerdoci convisqués amb Maria Assumpció fent-la passar com la seva germana o majordona, com altres capellans feien. Un cop el règim va descartar que es tractés d'una conspiració política maldà per tancar-lo al manicomi, la qual cosa no va reeixir per ben poc. Amb els nous aires engegats a l'Església després del Concili Vaticà II (1965), Joan i Maria retornaren al catolicisme després d'haver estat durant uns anys seguidors de l'Església baptista.

Mossèn Joan Vinyes dirigint el cor Oreig de Mar (any 1949). Foto: Joan Lassús (AHE).

Aquest article és un breu resum de tres capítols del llibre *Memòries d'un capellà apòstata* (2026), mitjançant el qual els fills de Joan i Maria Assumpció –Joan, Ramon i Josep Maria– han volgut explicar el que els pares no pogueren fer en vida. ■

Mitjans digitals (web, ràdio i televisió)

Televisió Canal 10 Vídeo i notícia: *Presentació a l'Escala de Memòries d'un capellà apòstata* (31/3/2026) https://www.canal10.cat/video/27888-presentacio-a-lescala-de-memories-dun-capella-apostata

Hora Nova *El meu pare no es va poder explicar en vida i nosaltres hem volgut fer-ho ara* (31/3/2026) https://www.horanova.cat/noticia/265126/el-meu-pare-no-es-va-poder-explicar-en-vida-i-nosaltres-hem-volgut-fer-ho-ara

emporda.info Vídeo i notícia: *Emotiva presentació del llibre 'Memòries d'un capellà apòstata' a l'Escala* (7/4/2026) https://www.emporda.info/videos/2026/04/07/lemotiva-presentacio-llibre-memories-dun-capella-apostata-lescala-128816843.html

Diari Ara *El primer capellà apòstata de la Girona del franquisme* (10/4/2026) https://www.ara.cat/societat/capella-apostata-girona-franquisme_130_5701178.html

Diari de Girona *El meu pare era el capellà i la meva mare cantava a la coral* (13/4/2026) https://www.diaridegirona.cat/societat/2026/04/13/meu-pare-capella-meva-mare-129018967.html

elperiodico.cat *La història de Joan Vinyes, el capellà de l'Escala que va penjar els hàbits per amor en plena postguerra* (14/4/2026) https://www.elperiodico.cat/oci-i-cultura/20260414/historia-joan-vinyes-capella-lescala-129078343

elperiodico.com *La historia de Joan Vinyes, el cura de L'Escala que colgó los hábitos por amor en plena posguerra* (14/4/2026) https://www.elperiodico.com/es/ocio-y-cultura/20260414/historia-joan-vinyes-cura-lescala-129078343

Inforipollet *La història del capellà que va deixar els hàbits omple la Biblioteca* (16/4/2026) https://www.instagram.com/p/DXNIVG6EeX5/

fmwr Revista Digital de Ripollet *Memòria, amor i dissidència, la història real darrere d'un llibre: Memòries d'un capellà apòstata* (17/4/2026) https://fmwripollet.cat/memoria-amor-i-dissidencia-la-historia-real-darrere-dun-llibre-memories-dun-capella-apostata/

Tot Ripollet *Memòries d'un capellà apòstata': la història d'un capellà que deixa el sacerdoci per amor* (17/4/2026) https://www.totripollet.cat/cultura/memories-capella-apostata-historia-capella-deixa-sacerdoci-amor_2233400102.html

Ripollet Ràdio/RipolletTV *Entrevista Josep M. Vinyes - Memòries d'un capellà apòstata* (16/4/2026) https://www.youtube.com/watch?v=e10c4i5bR1k

3cat Entrevista en el programa de televisió Tot es mou (22/4/2026) https://www.3cat.cat/3cat/memories-dun-capella-apostata-la-historia-de-joan-vinyes/video/6399836/

3cat Programa de televisió Signes dels Temps: *Penjar els hàbits per amor durant el nacionalcatolicisme* (5/7/2026) https://www.3cat.cat/3cat/penjar-els-habits-per-amor-durant-el-nacionalcatolicisme/video/6413647/